

Poticati napredak bogoslužne glazbe

Nemir o kojem govori sv. Augustin («i nemirno je srce naše dok se ne smiri u tebi», Ispovijesti, I, 1, 1) očituje se u svakom ovozemnom susretu čovjeka s Bogom. Stvaralačko drugovanje čovjeka skladatelja s Bogom nadahniteljem, prema riječima koje pripisuju Beethovenu («Znam da mi je Bog bliže negoli drugim umjetnicima: s njim se družim pouzdano; uvijek sam ga priznavao i razumio», J. W. Sullivan, Beethoven — njegov duhovni razvoj, prijevod K. Prendivoja u rukopisu) na posebni se način događa u skladatelju kada sklada za bogoslužje, ali isto tako i u okupljenoj zajednici vjernika dok zdušno izvodi tako stvoreno djelo u bogoslužju. Takav stvaralački nemir skladatelja i izvodilaca sigurno je najjači i najdublji poticaj trajnom napretku i boljitku duhovne i bogoslužne glazbe.

Bogoslužna je glazba uvijek napredovala snagom stvaralačkih i obnoviteljskih poticaja. Obnoviteljski su zahvati davali sadržajno usmjerenje i umjetničku živost izvodilačkoj praksi i skladateljskim traženjima. Pjesmarice kao plod rada nadarenih crkvenih glazbenika ili dobro organiziranog bogoslužja u prvostolnim i samostanskim crkvama bijahu veliko pomagalo i poticaj bogoslužnom pjevanju u nas. Koliko dobro organizirano pjevanje može poticati pučko pjevanje, u nas najbolje svjedoči bogata tradicija glagoljaškog pjevanja; isto tako, koliko dobro sastavljena pjesmarica može postati poticaj skladnom pjevanju i jednodušnom opredjeljenju za ponuđeni liturgijski repertoar, u našoj bližoj povijesti najbolje pokazuje *Hrvatski crkveni kantual* (Zagreb, 1934.). Bez primisli da je u sadašnjem času moguće učiniti na području crkvene glazbe onoliko koliko su uspjeli naši veliki Cecilijanci, potrebno je tražiti mogućnosti da se u što prikladnijem obliku ponudi bogoslužni repertoar, da pojedine jedinice postanu poticaj boljem pjevanju u bogoslužju, odnosno da u bogoslužju upotrebljavamo više one jedinice koje sadrže prikladniju sadržajnu i umjetničku poruku.

Poticajna snaga i vrijednost pojedine jedinice očituje se u njezinu liturgijskom i glazbenom sadržaju, umjetničkom izričaju itd. Pojedina popijevka nosi u sebi obilježje bogoslužja za koji je nastala, liturgijskoglabzenih nastojanja u Crkvi u vrijeme kad je nastala, određene stilske osobine itd. Popijevka može biti savršeno umjetničko djelo, ali može biti prihvaćena u bogoslužje samo radi nekih odlika. Crkveno je učiteljstvo, imajući u vidu ovakva pitanja, uvijek tražilo da se u bogoslužju upotrebljavaju oni tekstovni i glazbeni sadržaji koje rese oznake svetosti, općenitosti i prave umjetnosti, tako da bi mogli biti prikladna poruka za svako vrijeme i za svaki čovjekov kulturni i dobni uzrast. Drugi vatikanski sabor povjerio je oznaku »općenitost« razboritosti teritorijalnih crkvenih vlasti, da bi svaka okupljena zajednica vjernika na bogoslužju mogla slaviti Boga i osobinama vlastitog umjetničkog izričaja.

U svakoj je pjesmarici prisutna sva spomenuta raznolikost tekstovnog i glazbenog izričaja. Redovita bri-

ga priređivača pjesmarice obično se sastoji u tom da, prema određenim kriterijima, domisle najprikladniji oblik pjesmarice: izbor repertoara, raspored jedinica, eventualnu doradu pojedinih jedinica itd. U takvim je nastojanjima neophodna suradnja liturgičara i glazbenika, a i drugih (osobito stručnjaka s područja bogoslovnih disciplina i orguljaša s terena) koji mogu pomoći boljoj doradi pjesmarice. I kao što poticajna snaga pojedine jedinice ovisi od njezine poruke i umjetničke vrijednosti, tako isto može ovisiti o smislenom rasporedu u pjesmarici u kojem se na određeni način nekoj popijevci ističe prikladnost i pravo mjesto u bogoslužju.

Da bi se ovako priređeni liturgijskoglabzenih repertoar mogao prilagoditi pastoralnim potrebama i duhovnom rastu određene vjerske zajednice, potreban je razborit pristup, dobro smišljen program rada, određeno povjerenje prema ponuđenom djelu u pjesmarici itd. Pitanje pristupa ponuđenom repertoaru za bogoslužje, sigurno je najvažnije i odlučujuće, ako je riječ o tom da li on može postati poticaj boljem pjevanju; tek poslije toga dolazi pitanje vremena i umijeća. Veliku zapreku bilo kakvim nastojanjima čini određeno nepovjerenje prema repertoaru za bogoslužje, kako ga nude liturgičari i crkveni glazbenici, koje se temelji više na neodređenim dojmovima i nedorečenim sudovima, nego na stvarnom poznavanju sadržaja, simbolike i umjetničke vrijednosti pojedine jedinice.

Kao što treba ustvrditi da svaki voditelj bogoslužja i bogoslužnog pjevanja treba poznavati sadržaj, simboliku i umjetničku vrijednost liturgijskoglabzenih jedinica, tako treba prihvatiti da je onima koji se posebno ne bave takvim pitanjima to moguće samo djelomično. Djelomično poznavati znači i djelomično koristiti liturgijskoglabzenih repertoar, a to nije dobro s dva razloga: u bogoslužju se upotrebljavaju često jedinice koje ne odgovaraju liturgijskom događanju, a i samo bogoslužje može postati jednolično, što svakako ne djeluje kao poticaj. Temeljitim pristupom cjelokupnoj liturgijskoglabzenoj baštini u kojem bi sudjelovali i glazbenici i liturgičari i stručnjaci za ostale bogoslovne discipline, mogla bi se potvrditi, ispraviti i na prikladniji način koristiti naša liturgijskoglabzena baština. Takva je, inače, praksa vrlo poznata u liturgiji, a primijenjena je osobito na pjesme iz Starog saveza (psalme). Tim je pjesmama (psalmima) potrebno određeno tumačenje da bismo s korišću mogli prihvatiti cjelovitu poruku koja je više puta izražena u nama nedovoljno poznatoj simbolici. Vjerovati je da bi takav pristup našoj liturgijskoglabzenoj baštini omogućio prikladniji izbor i smisleniju upotrebu u bogoslužju, da bi postao trajni poticaj lijepom bogoslužnom pjevanju.

UREDNIŠTVO